

Vergaderjaar 2000–2001

27 400 VIII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VIII) voor het jaar 2001

Nr. 95

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Zoetermeer, 28 augustus 2001

In deze brief wordt een reactie gegeven op drie moties inzake veiligheid (motie Ross-Van Dorp c.s.: 26 800 VIII, nr. 51, motie Kortram: c.s.: 26 800 VIII, nr. 52 en motie Lambrechts c.s. 26 800 VIII, nr. 53) en ingegaan op de nieuwe ontwikkelingen inzake veiligheid in en om de school.

Het betrekken van leerlingen bij veiligheid in en om de school

Uit het onderzoek «Veilige scholen en (pro) sociaal gedrag in het voortgezet onderwijs van het Instituut voor Toegepaste Sociologie» (ITS, 2001), blijkt dat de campagne «De veilige school» is doorgedrongen tot het niveau van de schoolleiding en docenten, maar dat leerlingen nog meer betrokken kunnen worden bij het onderwerp. Daarom is op initiatief van het Ministerie van OCenW een scholierencampagne gestart, die de initiatieven op het terrein van jeugd en veiligheid bundelt. De ministeries van Justitie, VWS, BZK en OCenW hebben hiervoor een budget beschikbaar gesteld. De scholierencampagne wordt uitgevoerd door het Landelijk Platform tegen Geweld Op Straat, het Transferpunt Jongeren, School en Veiligheid, en andere deskundige instellingen. Begin 2001 is de campagne van start gegaan met een estafette langs steden en vo-scholen, waarin leerlingen kennismaken met een anti-geweldscode en een lessenserie over risicogedrag en wapengeweld. In het voorjaar van 2002 zijn de evaluatiegegevens hiervan beschikbaar.

In de motie Ross-Van Dorp c.s.: 26 800 VIII, nr. 51 wordt een reactie gevraagd op de evaluatie (bijlage 1)¹ van het Rotterdamse project «Op onze school zijn alle wapens verboden». Uit de evaluatie van het project blijkt dat er weinig gebruik is gemaakt van het campagnepakket. Slechts de helft van de onderzochte scholen geeft aan dat er materiaal is ontvangen. Verder blijkt uit de evaluatie dat scholen meer behoefte hebben aan een integraal pakket op het gebied van veiligheid op school.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

In de eerdergenoemde scholierencampagne is wapenbezit een van de hoofdthema's. Met deze campagne kan de strijd tegen wapens op school worden voortgezet, in Rotterdam maar ook in de rest van Nederland.

Het meten van veiligheid op school

De onderwijsinspectie toetst scholen op veiligheid als onderdeel van de kwaliteitskenmerken «pedagogisch klimaat» en «schoolklimaat». Het is al enige tijd mogelijk om van individuele po-scholen de rapporten van het integrale schooltoezicht (IST) in te zien op de website van de onderwijsinspectie. Sinds juni 2001 is dit ook mogelijk voor reguliere schooltoezicht (RST) rapporten van vo-scholen.

In de motie Kortram c.s.: 26 800 VIII, nr. 52 wordt verzocht het opstellen van een veiligheidsplan en het melden van de resultaten in de schoolgids te bevorderen. OCenW heeft het Transferpunt Jongeren, School en Veiligheid gevraagd scholen te stimuleren om veiligheidsgegevens op te nemen in het schoolplan en in de schoolgids. Ook heeft het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS) samen met het onderzoeksbureau Sardes een format (o.a. een voorbeeldpagina) ontwikkeld, die scholen kunnen gebruiken om het onderwerp veiligheid in hun schoolgids op te nemen. Deze informatie is te downloaden van de website van Sardes: www.sardes.nl.

Pesten

Verschillende instellingen – zoals de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO), de KPC-groep, het APS en andere private instanties – bieden specifiek materiaal (informatie en instrumenten) aan om het schoolklimaat te meten en te verbeteren. Uit expertbijeenkomsten over pesten blijkt dat instellingen veel waarde hechten aan zicht op de beleving van het schoolklimaat door leerlingen. Hierdoor kunnen zij adequaat reageren op incidenten en structureel beleid voeren op basis van de verkregen inzichten in de ontwikkelingen van veiligheid, pesten en geweld onder leerlingen.

Aan het APS is gevraagd om, mede op basis van de al beschikbare methodes en meetinstrumenten en in overleg met het ITS, een vragenlijst te ontwikkelen voor scholen en ouders. Hiermee kunnen leerlingen worden bevraagd over hun ervaringen op school, zodat in verschillende (pest-)situaties adequaat kan worden gereageerd. Ook wordt met de inspectie bekeken of het toezicht op het schoolbeleid ten aanzien van pesten – binnen het onderwerp «veiligheid» – kan worden versterkt.

Daarnaast ontwikkelt het APS een brochure (een theoretische onderbouwing van de vragenlijst) die de gradaties van pesten probeert aan te geven. De brochure zet uiteen wat de verschillen kunnen zijn tussen plagen, pesten en geweld. Deze brochure en de vragenlijst zijn nu nog in ontwikkeling, en worden in het najaar onder de aandacht gebracht van scholen in het primair en voortgezet onderwijs. Brochure en vragenlijst worden ter informatie ook naar de Kamer gestuurd.

OCenW evalueert eind 2001 het gebruik van de instrumenten van de campagne De veilige school in het primair onderwijs. Deze instrumenten zijn in januari 2001 (op cd-rom) naar alle po-scholen verstuurd. In de evaluatie worden ook algemene vragen gesteld over het veiligheidsbeleid op scholen. Wanneer de evaluatie gereed is, wordt de Kamer hierover geïnformeerd.

Project Preventie seksuele intimidatie (PPSI)

Tijdens het overleg met de Kamer op 28 januari 1999 is toegezegd dat de wetswijziging (meldplicht een aangifteplicht) Bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie, die op 28 juli 1999 in werking is getreden, wordt geëvalueerd. Deze evaluatie gaat ook in op het onderwerp «rehabilitatie na valse beschuldiging». Voorjaar 2002 is de eerste rapportage beschikbaar.

Dit najaar wordt ook gestart met de evaluatie van de modelklachten-regeling uit 1998. De regeling wordt geëvalueerd door vertegenwoordigers van besturen-, ouder- en schoolleiderorganisaties. Op basis van deze evaluatie wordt eventueel een verbeterde regeling geformuleerd.

In het algemeen overleg van 14 september 2000 is een reactie gevraagd op de scriptie van mr. V.A. Smit. Deze scriptie handelt over de rechtspositie van en wachtgeld voor docenten die worden verdacht van seksueel misbruik of intimidatie. Schoolbesturen ervaren dit onderwerp als een knelpunt.

In het bijzonder onderwijs kan het bevoegd gezag de arbeidsovereenkomst ontbinden in overleg met de werknemer, daar waar bijvoorbeeld onoverbrugbare verschillen van inzicht worden geconstateerd. Dit instrument wordt soms benut om een (eventuele langdurige) rechtsgang te voorkomen. Bij een dergelijke rechtsgang zou echter vastgesteld kunnen worden of en in hoeverre sprake is van verwijtbaar ontslag. Bij verwijtbaar ontslag heeft de werknemer geen recht op wachtgeld. In het openbaar onderwijs bestaat deze ontbindingsvariant niet. Of en in hoeverre de werknemer na ontslag recht heeft op wachtgeld hangt in het openbaar onderwijs af van de uiteindelijke ontslaggrond.

Sociale vaardigheden; conflicthantering

Leerlingen hebben een basis aan sociale vaardigheden nodig die op school van nut is in de omgang met anderen, maar juist ook daarbuiten. Hierbij kan worden gedacht aan vaardigheden als respect tonen, leren bepalen en aangeven van de eigen grenzen, leren luisteren en leren omgaan met conflicten.

Aangezien het pilotproject «Conflicthantering in het primair en voortgezet onderwijs (1999–2001)» positieve resultaten laat zien, is in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het vervolgetraject Conflicthantering op scholen gestart. Dit vervolgetraject is bedoeld voor scholen in het primair onderwijs (groep 7 en 8) en voortgezet onderwijs (klas 1 en 2). Het traject gaat per september 2001 van start en loopt door tot en met 2004. Het is bedoeld om de schoolleiding, docenten en leerlingen vaardigheden bij te brengen die bijdragen aan het goed omgaan met conflicten. Omdat conflicthantering een integraal onderwerp moet worden binnen het handelen van schoolleiding, docenten en leerlingen, wordt het traject op die scholen uitgevoerd waar de bereidheid bestaat om structureel en ook vanuit het oogpunt van preventie aan conflicthantering en sociale competenties te werken.

Onderwijs en Jeugdzorg

Onderwijs en jeugdzorg, integraal veiligheidsbeleid op lokaal niveau en veiligheid in en om de school vormen de gezamenlijke verantwoordelijkheid van scholen, politie, justitie, (school)maatschappelijk werk, jeugdzorg, GGD's en de gemeente. De motie Lambrechts c.s (26 800 VIII, nr 53) gaat in op de noodzaak van deze samenwerking, en de regierol van de gemeente daarbij. In de motie wordt gevraagd of knelpunten in regelge-

ving een integraal veiligheidsbeleid in de weg staan. Deze vraag is opgenomen in het onderzoek «Knelpunten in het stedelijk jeugdbeleid» van het Sociaal Cultureel Planbureau.

Onlangs is hierover een kabinetsreactie naar de Tweede Kamer gestuurd. Het kabinet heeft naar aanleiding van het rapport geconcludeerd dat er geen feitelijke belemmeringen zijn. Dit betekent echter niet dat, zoals ook blijkt uit het onderzoek «Doorgaan tot je niet meer kunt» (Sardes, 2001), samenwerking automatisch tot stand komt. De noodzakelijke samenwerking vergt een permanente inspanning op lokaal niveau, ook van de lokale partijen waaronder onderwijs en jeugdzorg zelf. De gemeenten spelen, volgens het SCP-rapport, een belangrijke rol bij het stimuleren van de samenwerking. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van beschikbare middelen voor sociale integratie en veiligheid.¹

De Kamer is per brief (d.d. 13 februari 2001, kenmerk VO/TAB/2001/3919) ingelicht over het onderzoek van Sardes. Uit het onderzoek is gebleken dat scholen soms onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden om problemen van en met gedragsmoeilijke leerlingen in- en extern op te vangen.

In deze brief over het Sardes-onderzoek is de Kamer ook geïnformeerd over het ontwikkelen van een checklist voor scholen die gericht is op het goed laten verlopen van een schorsing of verwijdering van leerlingen met gedragsproblemen. In de checklist wordt onder meer aandacht besteed aan de te volgen procedure bij plaatsing van een leerling op een andere school.

Tijdens de presentatie van de checklist op het jaarlijks congres van de Vereniging voor het management in het Voortgezet Onderwijs (VVO), afgelopen maart, bleek dat de checklist een aanvulling nodig heeft over het opzetten van een zorgstructuur met externe instellingen. Op dit moment werken de VVO, Sardes en het Landelijk Centrum Onderwijs en Jeugd (LCOJ) gezamenlijk aan de uitbreiding van de checklist van de VVO. De brief kondigt ook aan dat er «regionale conferenties» gehouden worden. Deze starten begin 2002, later dan gepland, omdat de checklist wordt uitgebreid en er meer partners bij worden betrokken. Een klankbordgroep steunt inhoudelijk de organisatie van de regionale conferenties, en helpt het draagvlak te vergroten.

De nieuwe Wet op de Jeugdzorg, die inmiddels voor advies aan de Raad van State is gezonden, besteedt ook aandacht aan de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg. Vooruitlopend daarop kunnen onderwijs en jeugdzorg op de regionale conferenties alvast afspraken maken over samenwerking, gericht op een sluitend systeem van opvang en begeleiding van leerlingen.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
K. Y. I. J. Adelmund

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.